

ה. החילוק בין עצמות הדבר לגילוי וביאור אופן פעולת העין הנבואית (ג)

וְאִי אֶפְשֶׁר מִבְּלִי לְהַרְחִיב מְעַט בְּדַבְרִים (=בהסבר) כָּאן, לְפִי שֶׁהוּא (=שיש) מְקוּם (ל) טַעֲנָה: "אֵיךְ רוֹמְזִים אֶל מְקוּם מִי שֶׁאֵין לוֹ מְקוּם"⁶⁴, וּמֵאֲמִינִים כִּי הַנִּרְמָז אֵלָיו הוּא הַסִּבָּה הָרֵאשׁוֹנָה?"

וּנְקֻדִים בְּתִשׁוּבַת זֶה הַקְּדָמָה, וְנֹאמֵר:

כִּי הַחוּשִׁים מְשִׁיגִים מִן הַמוֹחָשִׁים (רק את) מְקַרְיָהֶם (=הופעותיהם במראה, בקול, בריח, בטעם או במישוש), (ו)לֹא (את) עֲצֻמִּיהֶם⁶⁵. וְאֵינָם מְשִׁיגִים מִן הַמֶּלֶךְ, לְמַשָּׁל, אֲלֵא הַמְרָאִים (=מראהו) וְהַתְּבַנִּיּוֹת (=ותבניתו) וְהַשְּׁעוּרִים (=מידת גופו ואבריו), וְאֵין זֶה אֲמַתַּת הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר תִּאֲמִין בְּגִדְלָתוֹ. אֲבָל תִּרְאֶהוּ בְּמִלְחָמָה בְּלְבוּשׁ אֶחָד וְאַחַר כֵּן תִּרְאֶהוּ בְּמַדִּינָה בְּלְבוּשׁ אֶחָד, וּבְמַעֲנוֹ בְּלְבוּשׁ שְׁלִישִׁי, וְתֹאמֵר שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ - בְּגִזְרַת (=בקביעת) הַשֶּׁכֶל (ו)לֹא בְּגִזְרַת (=בקביעת) הַחוּשׁ (שראה בכל פעם מראה שונה)⁶⁶. וְאֶפְשֶׁר שֶׁרְאִיתָ אוֹתוֹ נֶעַר, וְאַחַר כֵּן בַּחוּר, וְאַחַר כֵּן אִישׁ, וְאַחַר כֵּן זָקֵן; וְרְאִיתָ אוֹתוֹ בְּרִיא, וְאַחַר כֵּן חוֹלֵה. וּכְבָר הַתְּחַלְפוֹ מְרָאִיו וּמְמַשְׁשָׁיו וּמְזַגָּיו וְתַכּוּנֹתָיו, וְאַתָּה גּוֹזֵר (=מחליט) שֶׁהוּא הוּא! וְאַמְנָם גְּזֵרַת שֶׁהוּא אֲשֶׁר דְּבַר עֲמָךְ וְצִנְךָ וְהִזְהִירְךָ, וְאֵין זֶה אֲלֵא הַשֶּׁכֶל אוֹ הַנֶּפֶשׁ הַמְדַבֶּרֶת

הערות - ילמד ענוים דרכו

64 כמו שהשרפים, המכירים רק את עצמות ה' הנבדלת שעליה אומרים "קדוש" ואת התגלותו בחוקי הטבע שעליה אומרים: "מלא כל הארץ כבודו", שואלים: "איה מקום כבודו להעריצו" כי מלא כל הארץ כבודו. רק האופנים והחיות המכירים את הצד של ההשגחה האלוהית בעולם ואת התגלותו במקום מצומצם אומרים: "ברוך כבוד ה' במקומו".

65 חלוקה זו בין ה"עצם" לבין "מקרייו" נמצאת אצל אריסטו בסוף ספר המופת, אולם בתורת ישראל הפנימית זהו חילוק יסודי בתורת האלוהות שביהדות (בין האין-סוף לבין אור אין-סוף המתגלה בספירות), וזהו היסוד להבנת העולם העליון על ידי הנבואה. גם רס"ג בספר אמונות ודעות בפתחת המאמר השני חילק בין העצם לבין מקרייו.

בדורות האחרונים הוסיף קאנט את הטענה שלא רק שהחושים אינם פוגשים אלא את הופעותיו של העצם ולא את העצם, אלא גם השכל אינו יודע על ידי מכלול המקרים את העצם שלפניו ואת מהותו כשלעצמה. יש בטענתו אמת ביחס לאלוהות, שאנו מכירים את הופעותיה אך לא את עצמותה. אך יש להוסיף עליו שמלבד השכל ישנה תפיסת הלב, והיא מגיעה עד העצם. הרי שיש מפגש עם העצם אך לא הכרה שכלית גמורה מה הוא.

66 השכל מכנס את מכלול הידיעות שהביאו החושים מצד מה שפגשו את הגילויים השונים, ומסיק מהן מסקנה על העצמות, אף על פי שלא פגש אותה כלל. ניש להעיר שמחקרים חדשים על מוח האדם גילו שהמוח לא רק בונה פאזל ממכלול קליטת החושים, אלא גם משלים את החושים ממה שכבר מכיר, עד כדי כך שאדם חושב שראה דבר שלא באמת היה ולא באמת ראה, אלא המוח נתן לו פרשנות והשלים אותו. אולי זו הסיבה שרק על פי שני עדים יקום דבר, ושלא יהיו קרובים וכיו"ב. וכן אולי זו הסיבה שאף כשמוכיחים שיש סתירות בדבריהם אין זה מוכיח שהם זוממים, אלא אם כן הוכיחו ש"עמנו הייתם".

מסלול 1: יום ג לפרשת שמות

מסלול 2: יום ה לפרשת ויחי

שָׁלוֹ (ולא הפה שלו)⁶⁷. וּכְבֹר הַתְּאֻמָּת (=הוכח) כִּי זֶה הַחֶלֶק שֶׁלוֹ (הנפש או השכל) - הוּא עֵצָם בְּלִמְיָה נִגְדָר בְּמִקּוֹם וְאֵין רְמִיזָה אֵלָיו (אלא שהוא מנהיג את הגוף הזה שבתנועתו דיבר אליך). וְלַמְרוֹת זֹאת) אֵתָה כְּבָר רְמִזָּת אֵלָיו וְגִזְרָת שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ. וְכֹאשֶׁר מֵת, וְרֵאִית מִמֶּנּוּ מֵה שְׁהִיִּית רוּאָה (לפני כן, כגופו ולבושו), גִּזְרָת כִּי הוּא אֵינוֹ הַמֶּלֶךְ, אֶלָּא גּוֹף, יִנִּיעָהוּ מִי שִׁירְצָה, וְיַפְעֵל הַפְּעֻלִּיּוֹת בְּמִקְרָה (=באופן אקראי) וּבְרִצּוֹן (=של מי שמזויו) - כְּעֵנָנִים אֲשֶׁר נִקְרָו בְּאֵוִיר, תִּשְׁאָם רוּחַ וְתוֹלִיכֵם אַחֲרֵת, וְתִקְבְּצֵם רוּחַ וְתַפְיִצֵם רוּחַ אַחֲרֵת, וְזֹאת עַל אִף שֶׁהִיָּה קָדֵם לְכֵן גּוֹף (ש) לֹא יַפְעֵל אֶלָּא בְּרִצּוֹן נַפְשׁ אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ - וְהִיָּה כְּעֵמוֹד הָעֵנָן הַאֲלֵהִי אֲשֶׁר לֹא יַפְזְרֵהוּ הַרְרוּחוֹת (כיוון שיש בו הנהגה עצמית שמנהיגה אותו).

מִשָּׁל אַחַר (=נוסח): הַשְּׂמֵשׁ⁶⁸. נִרְאָה אוֹתָהּ עֲגוּל שְׁטוּחַ בְּשַׁעוֹר מִגֵּן וּבְצוֹרְתוֹ, מְאִירָה, חֲמָה, נְחָה. וְהַשְּׂכֵל גּוֹזֵר כִּי הִיא כְּדוֹר בְּשַׁעוֹר פִּי מְאָה שְׁשִׁים וְשֵׁשׁ פְּעֻמִּים מְכֻדוֹר הָאֶרֶץ⁶⁹, וְשֶׁהִיא אֵינָה חֲמָה וְלֹא נְחָה⁷⁰, אֶלָּא מִתְנוּעַעַת שְׁתֵּי תַּנוּעוֹת מְנַגְדוֹת, מְזוֹרְחִית וּמְעַרְבִית⁷¹, בְּתַנְאִים שִׁיאֲרָךְ פְּרוּשָׁם. וְלֹא הִנַּח (=נמצא) בְּחוּשִׁים כַּח לְהַשְׁגַּת עֵצָם הַדְּבָרִים, אֶלָּא כַּח מִיחַד לְהַשְׁגַּת מְקָרִים הַשִּׁיכִים לָהֶם, יִקַּח מֵהֶם הַשְּׂכֵל רְאִיָּה עַל עֵצָמָם

הערות - ילמד עניים דרכו

67 נפש של מלך מתנהגת באופן מסוים, שכאשר החושים קולטים התנהגות זו, השכל מתרגם אותם להכרה: זה המלך! ומשתחוה לו ופונה אליו ומתייחס אליו כמלך. יש כאן שלושה חידושים: א. המפגש הישיר שלנו אינו עם העצם, המהות, הנפש, אלא עם הופעותיו (עיין קול הנבואה עמ' קד והלאה).

ב. לשכל ישנה היכולת לתרגם את ההופעות לכלל הכרת העצם (עיין קול הנבואה עמ' קז-קח).

ג. הנפש של המלך אינה מוגבלת במקום. למרות זאת היות שהיא שפועלת בגוף מסוים, אנו קוראים לגוף זה "המלך" ופונים אליו בשעה שאנו רוצים לפנות אל המלך.

זו הסיבה שמצד שהבורא מופיע בעולם ניתן לומר: "הוא מקומו של עולם" ו"ממלא כל עלמין"; ומצד שהקב"ה מנהיג את ישראל ומופיע בהם, ניתן לומר: "אלוהי ישראל"; ומצד שהקב"ה מופיע ומנהיג את המקדש, ניתן לפנות אל המקדש ולומר: "אדוני!".

68 במשל זה הפער קיצוני יותר: השכל לא רק מקבץ את מכלול הפרטים שקלטו החושים ובונה תמונה התואמת נמצא שזהו מקריו, אלא הוא משתמש בידע חיצוני לחושים, כך שמפרש את קליטת החושים באופן הפוך לחלוטין ממה שקלטו!

69 עיין לעיל ג, מט ובדברינו בהערות שם.

70 בעבר חשבו שהשמש אינה חמה אלא חיכוך הקרניים שלה עם האוויר יוצר את החום. וכן חשבו שהיא נעה סביב כדור הארץ ולא שכדור הארץ מסתובב, כדלקמן. על כל פנים העיקרון שמציג כאן ריה"ל לפי המדע שבתקופתו נכון גם היום: השמש אינה שטוחה ואינה קטנה כפי שנראה בעין.

71 כן דעת חכמי ישראל בהבנת מהלך השמש: השמש ביום הולכת ממזרח למערב בתוך הרקיע ואילו בלילה היא שבה ממערב למזרח מעל לרקיע ולכן אין רואים אותה. אך דעת חכמי אומות העולם שהשמש בלילה סובבת מתחת לארץ עד ששבה למקומה במזרח - פסחים צד, ב: "חכמי ישראל אומרים: ביום חמה מהלכת למטה מן הרקיע, ובלילה למעלה מן הרקיע. וחכמי אומות העולם אומרים: ביום חמה מהלכת למטה מן הרקיע, ובלילה למטה מן הרקיע. אמר רבי: ונראין דברייהן מדבריני, שביום מעינות צוננין ובלילה רותחין". ועיין בראשונים שנחלקו אם למעשה הודו חכמי ישראל לחכמי אומות העולם או לא. אחת הנפק"מ היא דעת ר"ת לגבי זמן צאת הכוכבים.

וסִבְתָּם. וְלֹא יַעֲמֵד עַל הַמַּהוּת וְעַל הָעֵנִינְן אֲלֵא הַשְּׁכָל הַשָּׁלֵם.

וכל מה שהוא שֶׁכָּל בַּפֶּעַל, כַּמְלֵאכִים, יִשְׁיג הָעֵנִינְיָם וְהַמַּהוּת בְּעֶצְמָם, מִבְּלֵי צָרָךְ שִׁיתּוּכּוּ בִּינֵיהֶם מִקְרִים⁷². אֲבָל שְׁכָלֵנוּ (= של בני האדם), אֲשֶׁר הֵם תְּחִלָּה בְּכַח (=כפוטנציה), לְהִיוֹתָם (=בגלל היותם) מְשַׁקְעִים בְּהִיּוּלֵי (=בחומר), הָרִי אִי אֶפְשָׁר לָהֶם לַעֲמֹד עַל אֲמַתַּת הַדְּבָרִים אֲלֵא בְּתַחֲבוּלוֹת שִׁיֵּצֵר ה' יִתְעַלֶּה בְּסִגְלוֹת וְכַחוֹת (ש)הַנְּחֹחוּ בְּחוּשִׁים, (ש)מִתְאַיִמִים לְמִקְרֵי הַמּוֹחֲשִׁים⁷³, קִיָּמִים תָּמִיד בְּכָל הַמִּיָּד⁷⁴. וְלִכֵּן לֹא יִחְלְקוּ (=יהיה שוני בין) רְאִיתִי וְרֵאִיתָךְ שְׁאוֹתוֹ הַלּוֹחַ הָעֵגֶל הַמְּאִיר הַמְּחַמֵּם – הוּא הַשֶּׁמֶשׁ. וְאִךָ עַל פִּי שֶׁהִתְאַרְרִים הָאֵלֶּה (ש)מּוֹבֵאִים לַשְּׁכָל עַל יְדֵי הַחוּשִׁים, עַל הַשֶּׁמֶשׁ) נִשְׁלָלִים אֲצֵל הַשְּׁכָל (ש)יודע שאינה קטנה ואינה שטוחה) – לֹא יֵדִיק זֶה בְּעֵינָיו, שֶׁכֵּן לְקַחְנוּ מֵהֶם רְאִיָּה עַל חִפְצָנוּ (כי השכל מורגל למצוא את אשר מחפש גם מקבלת מידע חלקי, ויודע את חולשות החושים ומשלים את השגת העניין בעצמו). כְּמוֹ שִׁיקְבַּל תּוֹעֵלֶת הַפֶּקֶחַ הַנְּבֹחַן הַמְּחַפֵּשׂ אֶת הַנְּאָקָה (=נקבת הגמל) שְׁלוֹ, בְּמֵאֵמֶר כְּבֹד הָרְאִיָּה הַפּוֹזֵל: "אֲנִי רוֹאֶה בְּמִקּוֹם פְּלוֹנִי שְׁנֵי עֲגוּרִים", וְיֹדֵעַ הַפֶּקֶחַ שֶׁהוּא אֲמָנָם רְאֶה אֶת הַנְּאָקָה, וְשִׁכְבְּדוֹת רְאִיתוֹ גְּרָמָה לוֹ לְדַמּוֹת שֶׁהוּא עָגוּר, וּפְזִילְתּוֹ גְּרָמָה לוֹ לְדַמּוֹת שֶׁהֵם שְׁנַיִם, וְהוֹעִילָה לְפֶקֶחַ עֲדוּת כְּבֹד הָרְאִיָּה, וּמַחֲלֵל לוֹ עַל רַע הַתְּבַטְּאוֹתוֹ בְּשֵׁל רַע רְאִיתוֹ⁷⁵. וְכֵן הַחוּשִׁים וְהַכַּחַח הַמְּדַמָּה אֲצֵל הַשְּׁכָל.

וְכֵמוֹ⁷⁶ שֶׁהִתְחַכֵּם הַבוֹרֵא יִתְעַלֶּה לְשׁוֹם זֶה הַיַּחַס (=ההתאמה) בֵּין הַחוּשׁ הַגְּלוּי וְהַמּוֹחֵשׂ

הערות – ילמד ענוים דרכו

72 ריה"ל מדגיש כאן שלא כל הנמצאים נצרכים לתיווך של החושים. הנמצאים הרוחניים קולטים את מהות הדבר כשלעצמו, באופן ישיר. אולם דרך הבדלה זו בין המלאכים לאדם הוא מגיע לחידוש רביעי: מאחר שהאדם זקוק לתיווך, יצר הקב"ה את החושים באופן שיהיו שווים אצל כל מין האדם, כך שכולנו נקלוט את אותם מקרים, וגם נתרגם בשכל את אותו תרגום, כדי שכולנו נוכל לדבר על אותם הדברים בהבנה אחת.

73 כלומר קיימת התאמה בין היכולות החושים שניתנו באדם, לבין מה שנצרך לקלוט ממקריו של העצם, על מנת שהשכל ידע לתרגם את המקרים הללו למהותו של העצם ההוא.

74 כלומר כיוון שכל המין האנושי אינו יכול לתפוס בשכל את המהות עצמה ללא תיווך החושים, עשה בורא עולם שהיכולות של החושים תהיינה תואמות אצל כל בני האדם, כך שגם ציור המהות בשכל כל אחד – יהיה זהה. שווה בנפשך מה היה קורה אם אדם אחד היה רואה רק דו-ממד והאחר תלת-מימד, והשלישי בשחור ולבן בלבד והרביעי בצבעים, והחמישי יוכל לראות רק מטר אחד והשישי למרחקים אדירים וכיו"ב...

75 כאן קובע ריה"ל נקודה חמישית: השכל יכול להשלים את השגת המהות גם כשהחושים חלשים מהשגת המקרים שלו על בוריים. וזה הכנה להסבר כיצד האדם משיג עניין שאינו גשמי, אשר יש לאדם חולשה מלהשיגו.

76 בניגוד לפילוסופים מאוחרים שתפסו שהשכל אינו יכול להשיג אלא מה שנראה תחילה בחושים, ומכאן כפרו ביכולת כלשהי של האדם להיפגש עם מציאות רוחנית (עין קול הנבואה עמ' קט-ק; קיג-קיד), אנו מאמינים שיש אלוהות שנוכחת בכל המציאות, הוא מקומו של עולם, ושל אדם הישראלי יש חוש נוסף, פנימי, המסוגל לקלוט רשמים אלו של אור אלוהי, אשר השכל יכול בדרך של אנלוגיה והמשל להעלות אל ידיעת הרוחני. העין הנבואית תלויה בשני יסודות אמוניים:

מסלול 1: יום ג לפרשת שמות
מסלול 2: יום ה לפרשת ויחי

הַגְּשָׁמִי (=בין המקרים של אותו מוחש ובין יכולת החושים לקלוט את אותם מקרים שבאמצעותם ישיג השכל את מהות אותו מוחש), כִּן הַתְּחַכֵּם לְשׁוֹם יַחֵס (=התאמה) בֵּין הַחוּשׁ הַנִּסְתָּר וְהַעֲנִין שְׁאֵינָנו גְּשָׁמִי (=בין מקרי הנמצא רוחני ובין החוש הפנימי). וְשֵׁם לְמִי שְׂרוּמָם מְבֹרָאִיו⁷⁷ עֵין נִסְתָּר⁷⁸, (ש)רוּאָה דְּבָרִים בְּעֶצְמָם (=כפי שהם מתגלים אליו) בְּלֹא חֲלוּף (=שוני), וְיָבִיא מֵהֶם הַשְּׁכָל רְאִיָּה עַל עֵינֵי הַדְּבָרִים הֵהֶם וְתוֹכֵם (=מהות אותם המראות). וּמִי שֶׁנִּבְרָאָה לוֹ הָעֵין הַהִיא - הוּא הַפְּקֻחַ בְּאֵמֶת! וְיִרְאֶה (=הוא יתייחס אל) כֹּל בְּנֵי אָדָם - כְּעֹרֵרִים (בעניינים הרוחניים), וְיִוָּרֵם (=וינחה אותם) וְיִשְׁיֵרֵם (בדרך האמת).

וְשָׂמָא⁷⁹ אוֹתָהּ הָעֵין - הִיא הַכֹּחַ הַמְדַמָּה⁸⁰ בְּעַת אֲשֶׁר יִשְׁמַשׁ אֶת הַכֹּחַ הַשְּׁכָלִי, וְתִרְאֶה צוּרוֹת גְּדוּלוֹת נוֹרְאוֹת (ה)מורות על אַמְתוֹת שְׂאֵין סִפְק בְּהֵן.

וְהַגְּדוּלָּה שֶׁבְּרְאִיּוֹת עַל אַמְתָּתָן - הִיא הַסִּפְּמָת כֹּל (בני) הַמֵּיִן הַזֶּה עַל הַצּוּרוֹת הֵהֵן, רְצוּנֵי לוֹמַר: כֹּל הַנְּבִיאִים, כִּי הֵם רוֹאִים דְּבָרִים שְׁמַעֲיֵדִים בְּהֵם קֶצֶתָם לְקֶצֶתָם (זה על זה), כְּמוֹ שְׂאָנו עוֹשִׂים בְּמוֹחֲשֵׁינוּ, שֶׁהָרִי אָנוּ מְעִידִים בְּמַתִּיקוֹת הַדְּבִשׁ וּמְרִירוֹת הַפְּקוּעָה (כי

הערות - ילמד ענוים דרכו

- העולם הגשמי מקושר לאלוהות, שהרי הוא נברא ממנו (עיין קול הנבואה עמ' קכ-קכז), ויש מעבר, המשל, מהגשמי החיצוני אל הרוחני הפנימי העליון (עיין קול הנבואה עמ' קו-קח).
- יש לבני הסגולה יכולת לפגוש את נקודת המעבר הזאת בין הגשמי לרוחני.
- 77 עם ישראל, ובפרט אנשי הסגולה שבישראל. לפי דבריו בהמשך שהעין הנבואית היא אולי הכוח המדמה המשרת את הכוח השכלי, אפשר לומר שהסיבה שהנבואה קשורה רק לאנשי הסגולה, שבטבע כל מי שקיימת בו סגולת העניין האלוהי, יש בו בכוח שלמות הכוח המדמה והכוח השכלי.
- 78 כדי להתנתק מההסתכלות החושית הגשמית, של העין החיצונית (עיין קול הנבואה עמ' קיט), הרב הנזיר בקול הנבואה מדבר על "הקול" ו"השמיעה" הנבואית (קכח-קלב). ואין הכוונה שאין מראה, כי בנבואה "רואים את הקולות", אלא בא להוציא מחיפוש המראה החיצוני החושי. וכלשון ריה"ל: עין נסתרת.
- 79 ריה"ל (כהרגלו) אינו מכריע שכך פועלת העין הנבואית. אולם הרמב"ם במו"נ בלו, קבע שכך פועלת הנבואה: "דע שאמיתת הנבואה ומהותה היא שפע השופע מן האל יתעלה ויתהלל באמצעות השכל הפועל, תחילה על הכוח המדבר, ואחרי כן על הכוח המדמה. זאת היא דרגתו העליונה של האדם ותכלית השלמות האפשרית שתיתכן שתימצא למינו. מצב זה הוא תכלית השלמות של הכוח המדמה. זה דבר אשר בשום אופן אינו אפשרי בכל אדם. אין זה דבר אשר אדם מגיע אליו על ידי שלמות במדעים העיוניים ושיפור המידות עד שתהיינה כולן טובות ויפות ככל האפשר, מבלי שתתווסף לכך שלמות הכוח המדמה באופן המרבי האפשרי מטבע ומלידה..."
- 80 כשאדם מדמיין, הוא רואה דברים שלא נראים בראיית העין הגשמית, אך הוא ראה אותם בעברו. בשעת הנבואה, מה שמנהל את הדמיון של הנביא אינו הרצון של הנביא לדמיין אלא השפע ששופע מן האל, אשר מטביע בדמיונו של הנביא את הרשמים של העולם האלוהי בדמיון גשמי. השכל של הנביא מתרגם את הראייה בדמיון - למהות הדבר הנגלה לו. כדברי המדרש: "גדול כוחן של נביאים שמדמים צורה ליוצרה".
- לכן הנביא צריך להיות בעל יכולת שכלית גבוהה ובעל כוח מדמה מפותח, כדי שכאשר יושפע עליו שפע הנבואה - יוכל להבין ולראות. אם יהיה לו רק כוח מדמה גבוה ויושפע על כוחו זה שפע אלוהי - התרגום השכלי שלו יהיה מעוות, ואלו הם המנחשים ונביאי השקר (עיין מו"נ ב,לז).

הבורא השווה את העין הפנימית אצל כל אנשי הסגולה ואת העין הגשמית אצל כל בני האדם כמו שהובא לעיל). **וְאִם נִרְאָה מִי שֵׁיחֻלֵּק עָלֵינוּ** (ויאמר על המתוק שהוא מר וכיו"ב) **נֹאמֵר שֶׁהוּא חוֹרֵג מִהָעֵינִן הַטְּבָעִי** (דהיינו שהוא חולה או בעל מום). **וְאֵלֶּה בְּלִי סִפֵּק רוּאִים אֶת הָעוֹלָם הַהוּא הָאֱלֹהִי בְּעֵינֵי הַנְּסֻתָּרָת, וְרוּאִים צוּרוֹת מִתְּאִימוֹת לְטְבָעֵיָהֶם (= שיש להן תואר גשמי) וְלִמָּה שֶׁהִרְגִּלוּ (בעולם הגשמי, כדי להבין את התוכן הרוחני שמועבר אליהם), וּמִתְּאָרִים אוֹתָן בְּתֵאָרִים אֲשֶׁר רָאוּ אוֹתָן - מְגִשְׁמוֹת, וְאוֹתָם הַתְּאָרִים (הם) אֲמַתִּיִּים בִּיחְסָם אֶל (=בהתאם ל)מָה שֶׁיִּבְקָשׁוּהוּ הַשְּׁעָרָה וְהַדְּמוּיִן וְהַחוּשׁ (כיוון שהוא רואה את "מקרייו" כפי הופעתו בכוח המדמה של האדם, כגון שרואה "מלך שיושב על כסא רם ונשא ושוליו מלאים את ההיכל..."), וְאִינִם אֲמַתִּיִּים בִּיחְסָם אֶל הָעֵצָם אֲשֶׁר יִבְקָשׁוּהוּ הַשִּׁכָּל (שהוא רוחני ולא שייכות בו צורות גשמיות אלו). כְּמוֹ שֶׁמְשַׁלְּנוּ בְּמִלְךְ, כִּי הִנֵּה מִי שֶׁאָמַר (על המלך): "הוּא הַגְּבוּהָ, הַלְּבָן, לוֹבֵשׁ הַמְּשִׁי, אֲשֶׁר עַל רֹאשׁוֹ הָאוֹת (=הכתר)", וּמָה שֶׁדוֹמָה לָזֶה - לֹא כְּזָב (על אף שנפש המלך אינה כזאת כלל, כיוון שהיא מתלבשת ומופיעה כך), וּמִי שֶׁאָמַר: "אֵינִי זֶה, אֶלָּא הַנְּבוֹן, הַמְּבַחֵין, הַמְּצַוֶּה, הַמְּזַהֵיר בְּאַרְץ פְּלוֹנִית בְּדוֹר פְּלוֹנִי עַל אִמָּה פְּלוֹנִית" - לֹא כְּזָב גַּם כֵּן. וְלִפְיֶכֶךְ רוּאָה הַנְּבִיא בְּעֵינֵי הַנְּסֻתָּרָת אֶת הַשְּׁלֵמָה שֶׁבְּצוּרוֹת אֲשֶׁר רָאָה - בְּדַמוֹת מֶלֶךְ אוֹ שׁוֹפֵט יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא, בְּנִסְבוֹת שֶׁל צוּרֵי וְאַזְהָרָה וּמְנוּי וְהַעֲבָרָה!⁸¹, וְהוּא יוֹדֵעַ שֶׁהִיא צוּרָה מִתְּאִימָה לְמֶלֶךְ שֶׁנִּשְׁמָעִים לוֹ⁸². וְאִם רָאָה דְמוֹת נוֹשֵׂא כְּלֵי זִין⁸³, אוֹ נוֹשֵׂא כְּלֵי כְּתִיבָה⁸⁴, אוֹ מְשַׁנֵּס מִתְּנִיּוֹ לְעֵשׂוֹת דְּבַר מָה - הוּא יוֹדֵעַ שֶׁהִיא צוּרָה מִתְּאִימָה לְמִשְׁרָת (=עבד המלך) הַנִּשְׁמָע (לציוויו).**

שאלות מנחות:

- ✦ מה התשובה לשאלה שבה פתח ריה"ל: איך ניתן לרמוז אל מקומו של מי שאין לו מקום?
- ✦ כשאנו רואים את המלך ואומרים: "הנה המלך!" למה אנו מתכוונים?
- ✦ כיצד העין הנבואית רואה דבר שמנוגד לשכל, כגון שה' יושב על כיסא, ודווקא ראייה זו מלמדת את השכל דבר מה על האלוה? - השווה למשל הנאקה והפזול.

הערות - ילמד ענויים דרכו

- 81 דניאל ב, כא: "מִהָעֵדָה מְלָכִין וּמַהֲקִים מְלָכִין".
 82 ישעיהו ו, א: "וְרָאָהָ אֶת ה' יֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנֹשֵׂא".
 83 יהושע ה, יג: "וַיֵּרָא וְהִנֵּה אִישׁ עֹמֵד לְנִגְדוֹ וְחַרְבּוֹ שְׁלוֹפָה בְּיָדוֹ".
 84 יחזקאל ט, טב: "וְקִסַּת הַסֵּפֶר בְּמִתְנִיּוֹ".

מסלול 1: יום ג לפרשת שמות
 מסלול 2: יום ה לפרשת ויחי